

(Protić, 1928). Tihomir Đorđević je verovao da Makedonija nema nikakve veze sa Bugarskom jer su to "dve različite države i po stanovništvu, i po postanku". I dok su istorijske veze Makedonije sa Bugarskom bile "slabe i beznačajne", one sa Srbijom su ostavile "trajnih neizgledivih uspomena" i učinile da se i "etnografsko jedinstvo Makedonaca sa Srbima još bolje i jasnije vidi". Jezik je bio bez bugarskog uticaja a narod je bio "čist i pitom", bio je to "isti narod i po poreklu i po krvi i po kulturi", pa Srbi "nisu predstavljali gospodareći sloj, već braću, koja su donosila slobodu", nisu tražili plen već su donosili "imućnost i blagostanje". Đorđević je navodio da su svi Srbi "smatrali Makedoniju kao svoju zemlju", da Makedonce "vole kao braću, kao deo srpskoga naroda", dok u Bugarskoj za njih upotrebljavaju podrugljiv naziv "Makedonstvujušči", mrze ih i "samo ih zbog gramzljivosti prisvajaju". Naglašavajući da slava obeležava "granice srpskog naroda", Đorđević je zaključivao da »svi Makedonci imaju slavu«. A »Bugari je nikako nemaju« (Đorđević). U drugačijim političkim okolnostima, pišući o slozi Srba i Bugara, prota Milivoj Petrović je, nasuprot ovome, govorio da su prepreka toj zajednici upravo "Makedonstvujući" (Petrović, 1934).

Pred Drugi svetski rat ovaj trend pisanja o Makedoniji se nastavio, s tim što se srpski opstanak vezivao za posed Makedonije (Velmar Janković, 1938). Isticano je da je ime "Makedonija" pogrešno i da se ta oblast može zvati "samo južna Srbija", da je "smešno kad se stanovnici južne Srbije zovu sami 'Makedonci' ili ih tako zovu drugi", pa "pošto nema Makedonije, ne može biti ni Makedonaca", jer je "nepobitna činjenica" da je cela Južna Srbija naseljena Srbima, uz zaključak da "ostaje nam ili da je, po imenu, pripojimo državi koja joj je dala ono što je ljudima i narodima najdragocenije – slobodu, pa da je zovemo prosto 'Srbija' ili da je nazivamo 'Južna Srbija'", jer "ne postoji dakle, nikakva 'Makedonija'. Nema danas 'Makedonaca', 'makedonski jezik' je izumro pre više od hiljadu godina", a nazivati Južnu Srbiju Makedonijom više je od pogreške – "to je greh" (Vulić, 1939).

Pozivajući se na bugarske izjave da je za njih Dobruđa ekonomsko pitanje, da je izlaz na Egejsko more "pitanje pluća", a Makedonija "pitanje sentimentalno", u vreme Drugog svetskog rata se pisalo da je ovo poslednje za Srbe vitalno pitanje. "Tu su i sentiment, ali tu je, pre svega, to isto pitanje pluća. Ništa između Makedonije i Bugarske nema organski povezanog, a sa Srbijom, odnosno Jugoslavijom, sve", pa za Srbe nema osetljivijeg pitanja od podvajanja Makedonije, "ne samoupravom, koja je osnovana, nego federacijom tj. individualitetom političko–nacionalnim" (Grol, 1940). I neposredno posle rata može se naći tvrdnja da ništa, "pa ni sam jezik ne može se navesti za tezu makedonske nacije kao jedne izražene individualnosti" (Demokratija, 11. 10. 1945), dok je u emigraciji, tokom svih godina komunističke Jugoslavije, opšte mesto bilo osporavanje makedonske nacionalnosti, npr. u izjavama da je "antisrpska psihoza" upotpunjena "maštanjima o posebnom makedonskom narodu", što je akcija za odnarođavanje "naših klasičnih krajeva na Jugu gde sve, celokupna narodna tradicija i predanja, sve duhovno i kulturno i nacionalno nasleđe, sama svest ovoga naroda o sebi samome, svedoče o srpskom duhu i istorijskom opredeljenju naroda u čije se ime, a da ga nije niko pitao, drskošću uzurpatora, govori i snuju planovi" (Slijepčević, 1959). U istom duhu je i tvrdnja da "stvaranje 'makedonskog naroda' nije uspeo, jer nema elemenata za to. Ubačena od strane komunista za vreme okupacije, a podržavano od neprijatelja Srpstva, ova teza o posebnom makedonskom narodu, ne može se održati" (Cvetković, 1955).

U skladu sa napred pobrojanim tezama o srpskom karakteru Makedonije, odricano joj je i pravo na autonomiju. Jedan od retkih starih autora koji je, i pored vere u srpska prava u Makedoniji, primećivao i autonomne težnje Makedonaca, bio je Stojan Novaković. Pisao je da "ima još jedan pojav koji se ne može ispustiti iz očiju. To je težnja Makedonaca da ostanu sami sebi, koja traži put po sredini svijiu gore pomenutih težnjeja" (Novaković, 1888). Suprotno njegovom zapažanju, rasprostranjene su bile tvrdnje da je autonomija Makedonije "čisto bugarski pronalazak", pa su protiv nje "i Srbi, i Grci, i Rumuni i Arnauti i Turci, dakle svi zainteresovani narodi", a specijalni srpski razlog protiv autonomije Makedonije bio je što bi se "nesrećnim" slučajem stvaranja takve države, u nju utopile "neosporno srpske zemlje" i sve bi bilo "udešeno da Bugari budu gospodari, a svi ostali njihove poslušne slugе" (Ivanić, 1908).

"MAKEDONCI NISU SRBI".

Bilo je i autora koji su išli drugim putem i odricali Makedoncima srpsku nacionalnu svest. Tako je Ivan Ivanić pod pseudonimom Srbin Srbinović Vojvodačin pisao drugačije nego pod svojim imenom. Nazivao je Makedonce "Mačedonskim Bugarašima" smatrajući da ih bugarsko podbunjivanje na revoluciju neće dići jer, budući bez nacionalne svesti, nemaju "podobnosti da prave revoluciju". Iako je prihvatao da Makedonci imaju želju za oslobođenjem, tvrdio je da je neće "nikad sami i svojom inicijativom i snagom ostvariti", već im, kao i Bugarima, "treba neko drugi" da slobodu donese »na bakšiš«, i tome će oni biti »blagorodni, dobri, vredni podanici«. Jer, "bude li oslobodilac Slovenin, tim bolje za njih, bude li oslobodilac tuđin, oni će, nemajući nacionalne i slovenske svesti, i novom gospodarar, kao sada Turcima, kulučiti i bez oružanog protesta trpeti njegovu vladavinu" (Srbinović, 1901).

I na kraju, bilo je autora koji Makedoncima nisu priznavali nacionalnu posebnost, ali su uočavali da oni nisu Srbi. "U Makedonskom pitanju brzo je došlo do sukoba između starih i novih nacionalista. Stari nacionalisti su tvrdili, da su Makedonci osvežani Srbi, i da drukčije misle samo oni koji nisu pravi patrioti. Novi nacionalisti su tvrdili da, u najmanju ruku, u Makedonaca ne živi onako nepomućena srpska svest kao na pr. u Bosanaca i Hercegovaca, i da naša propaganda u Makedoniji, ako ne bi prema toj okolnosti bila podešena, ne bi imala nikakva uspeha. Među novim nacionalistima najvažniji bio je Jovan Cvijić" (Jovanović, 1957). Tako je Cvijić smatrao da nigde u Evropi nisu narodnosti tako izmešane kao u Makedoniji, i da "Makedonski Sloveni" nemaju određene nacionalne svesti, nemaju samostalnu istorijsku prošlost, nemaju svoj književni jezik. Tvrdio je da nema "pouzdatih etnografskih znakova, na osnovu kojih bi se narodne slovenske mase